

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องการใช้ครัวในบ้านพักอาศัยของผู้สูงอายุ : กรณีศึกษา หมู่บ้านปรีชา 1 เป็นการศึกษาวิจัยโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเพื่อทราบถึงความพึงพอใจของผู้สูงอายุแต่ละคนในการใช้งานครัวของตนเองและทำการสังเกตการณ์สภาพแวดล้อมและพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในการประกอบกิจกรรมที่จำเป็นต่อการทำการศึกษาครั้งนี้เพื่อนำความพึงพอใจที่ได้มาวิเคราะห์และสรุปผลด้วยการนำเสนอแนวทางลักษณะทางกายภาพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

3.1.1 ประชากรเป้าหมาย

ผู้สูงอายุที่อยู่ในเขตสวนหลวงและพักอาศัยในบ้านเดียว

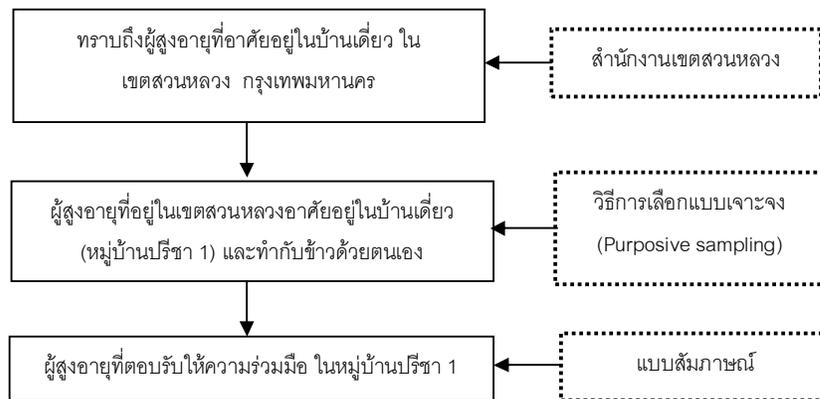
3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

การเลือกด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งจะทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างออกมาจากผู้สูงอายุที่อยู่ในเขตสวนหลวงทั้งหมด ออกมาเป็นผู้สูงอายุที่อยู่ในเขตสวนหลวง อาศัยอยู่ในบ้านเดี่ยว และประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับห้องครัวด้วยตนเอง และจากจำนวนนี้ จะเลือกไปที่หมู่บ้านปรีชา 1 เท่านั้น เพราะมีกลุ่มตัวอย่างให้ศึกษาเพียงพอต่อความต้องการ และจะเลือกเฉพาะบุคคลที่สนใจและให้ความร่วมมือในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งมีจำนวน 12 ตัวอย่างคือ เท่ากับ 12 ครัว

3.2 ขั้นตอนในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

เริ่มจากการไปหาข้อมูลจากสำนักงานเขตสวนหลวงเพื่อทราบถึงจำนวนผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตสวนหลวงทั้งหมดและผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในบ้านเดี่ยวจากนั้นใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเพื่อเลือกมาเฉพาะผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในบ้านเดี่ยว ในหมู่บ้านปรีชา 1 และทำกับข้าวด้วยตนเอง

ภาพที่ 3.1
แผนภาพขั้นตอนการเก็บข้อมูล

3.3 วิธีการเก็บข้อมูล

เป็นการเก็บข้อมูลจากการสังเกตและสัมภาษณ์โดยละเอียดเพื่อใช้ในการศึกษาและรวบรวมข้อมูลของผู้สูงอายุทางด้านลักษณะทางสังคม ลักษณะพื้นที่ภายในบริเวณครัว และลักษณะพฤติกรรมที่เกิดขึ้น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ลักษณะทางสังคม มีหัวข้อที่เก็บข้อมูล ดังนี้

เพศ อายุ ส่วนสูง น้ำหนัก ช่วงเวลาที่ใช้งานบริเวณห้องครัว ประเภทของอาหาร

2) ลักษณะพื้นที่ มีหัวข้อที่เก็บข้อมูล ดังนี้

วัสดุพื้นผิว (พื้น ผนัง เคาน์เตอร์) ความต้องการพื้นที่การใช้งาน ระยะของอุปกรณ์หลัก แสงสว่าง รูปแบบครัว ตำแหน่งที่ตั้ง

3) ลักษณะพฤติกรรม มีหัวข้อที่เก็บข้อมูล ดังนี้

การใช้เครื่องใช้และเฟอร์นิเจอร์ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเตรียมอาหาร ปรุงอาหารล้างและเก็บ ลำดับการทำกิจกรรมในบริเวณครัว

กลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำการเก็บข้อมูลมีจำนวน 12 คน เท่ากับ 12 ครัว ใช้เวลาเก็บข้อมูลทั้งหมด 15 วัน ในช่วง 3 วันแรก เป็นการติดต่อเพื่อขอสัมภาษณ์โดยการแนะนำตัวเองและสอบถามความสมัครใจในการให้ความร่วมมือที่จะทำการนัดวันที่ในการมาลงพื้นที่ในภายหลัง จากนั้นเป็นการเก็บข้อมูลในครัวของแต่ละบ้านโดยวิธีการรังวัด ถ่ายภาพนิ่ง ถ่ายภาพเคลื่อนไหว พร้อมกับการสัมภาษณ์ความพึงพอใจผู้สูงอายุ โดยใช้เวลาประมาณ 3-5 ชั่วโมงต่อ 1 ครัว โดยการเก็บข้อมูลจะเก็บโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเพื่อทราบถึงความพึงพอใจของผู้สูงอายุแต่ละคน

ในการใช้งานครัวของตนเองและทำการสังเกตการณ์สภาพแวดล้อมและพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในการประกอบกิจกรรมที่จำเป็นต่อการทำการศึกษาครั้งนี้เพื่อนำความพึงพอใจที่ได้มาวิเคราะห์และสรุปผลด้วยการนำเสนอแนวทางลักษณะทางกายภาพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ

3.4 เครื่องมือการวิจัย

มี 2 แบบ คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต ในส่วนของแบบสัมภาษณ์จะเป็นหัวข้อลักษณะทางสังคม และสอบถามความพึงพอใจในการใช้งานครัวของผู้สูงอายุ ในส่วนแบบสังเกต จะเป็นการเก็บข้อมูลทางด้านลักษณะพื้นที่และลักษณะพฤติกรรมการใช้งาน

3.4.1 แบบสัมภาษณ์

ส่วนที่ 1 ลักษณะทางสังคม

ต้องการทราบเกี่ยวกับ เพศ อายุ ส่วนสูง น้ำหนัก ของผู้สูงอายุ ช่วงเวลาที่ใช้งานครัว ประเภทของอาหารที่ทำระหว่างการไปสำรวจ

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานครัว

ในหัวข้อดังกล่าวจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ความพึงพอใจจากผู้สูงอายุเกี่ยวกับการใช้งานภายในห้องครัวและผู้วิจัยจะทำการจดบันทึกด้วยตนเอง โดยการสัมภาษณ์และจดบันทึกนี้จะทำหลังจากที่ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมการใช้งานครัวของผู้สูงอายุเรียบร้อยแล้ว

3.4.2 แบบสังเกต

ส่วนที่ 1 ลักษณะพื้นที่

ต้องการทราบเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพตามหัวข้อที่สร้างไว้เป็นเกณฑ์ในการวัดพื้นที่และเพื่อทราบถึงความพึงพอใจต่อการใช้งานในบริเวณครัวสามารถแจ้งหัวข้อได้ ดังนี้

- วัสดุพื้นผิว

เพื่อทราบถึงวัสดุที่ใช้งานอยู่ในปัจจุบันทั้งวัสดุปูพื้น วัสดุปูผนัง และวัสดุที่ใช้งานกับเคาน์เตอร์

- ความต้องการพื้นที่การใช้งาน

เพื่อทราบถึงขนาดของพื้นที่ต่างๆในบริเวณครัว

- ระยะเวลาของอุปกรณ์หลัก

เพื่อทราบถึงระยะเวลาของอุปกรณ์หลัก คือ เตา อ่างล้างจาน ตู้เย็น ที่ใช้งานอยู่ในบริเวณครัว

- แสงสว่าง

เพื่อทราบถึงการมีอยู่ของช่องแสงเพื่อให้มีแสงธรรมชาติเข้ามาในครัวและทราบถึงการใช้งานจากไฟประดิษฐ์ในบริเวณครัว

- รูปแบบครัว

เพื่อทราบถึงรูปแบบครัวที่พบจากบ้านผู้สูงอายุทั้ง 12 หลังว่ามีแบบใดบ้างเมื่อเทียบกับมาตรฐาน

- ตำแหน่งที่ตั้งห้องครัว

เพื่อทราบตำแหน่งที่ตั้งครัวในปัจจุบันที่ใช้งานว่าตั้งอยู่ในบ้านหรือนอกบ้าน

ส่วนที่ 2 ลักษณะพฤติกรรม

ต้องการทราบเกี่ยวกับลักษณะทางด้านพฤติกรรมตามหัวข้อที่สร้างไว้เป็นเกณฑ์ในการวัดระหว่างที่ผู้สูงอายุใช้งานครัวและเพื่อทราบถึงความพึงพอใจต่อการทำกิจกรรมในบริเวณครัวสามารถแจกหัวข้อได้ดังนี้

- การใช้เครื่องใช้และเฟอร์นิเจอร์ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม การเตรียมอาหาร การปรุงอาหาร การล้างและการเก็บ

เพื่อทราบถึงการใช้งานและขนาดของเครื่องใช้และเฟอร์นิเจอร์ในแต่ละกิจกรรมในครัว

- การลำดับพฤติกรรม

เพื่อทราบถึงลำดับของพฤติกรรมที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเพื่อนำไปใช้ในการจัดวางลำดับของเครื่องใช้และเฟอร์นิเจอร์ที่อยู่ในบริเวณครัว

3.5 ตัวแปรการวิจัย

ตัวแปรการวิจัยชุดนี้แสดงให้เห็นตัวแปรที่ใช้ในการวัดในหัวข้อต่าง ๆ ทั้งในเรื่องลักษณะของพื้นที่และลักษณะพฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายในครัวของผู้สูงอายุ

- 1) ตัวแปรด้านลักษณะพื้นที่

ตารางที่ 3.1
ตัวแปรการวิจัย-วัสดุพื้นผิว

ตัวแปร	ระดับการวัด	ตัวชี้วัด	วิธีการวัด
วัสดุพื้นผิว			
1. พื้น			
1.1 สี	Nominal	ความพึงพอใจ ในการใช้งาน ครัวของ ผู้สูงอายุ	สังเกต สัมภาษณ์
1.2 พื้นผิว	Nominal		
2. พื้นบนเคาน์เตอร์			
2.1 สี	Nominal		
2.2 พื้นผิว	Nominal		
3. ผนัง			
3.1 สี	Nominal		
3.2 พื้นผิว	Nominal		

ตารางที่ 3.2
ตัวแปรการวิจัย-ความต้องการพื้นที่การใช้งาน

ตัวแปร	ระดับการวัด	ตัวชี้วัด	วิธีการวัด
ความต้องการพื้นที่การใช้งาน			
1. ขนาดพื้นที่ทางเดิน	Ratio	ความพึงพอใจ ในการใช้งาน ครัวของ ผู้สูงอายุ	สังเกต สัมภาษณ์
2. พื้นที่ในการทำกิจกรรม			
2.1 เตรียมอาหาร			
2.1.1 กว้าง	Ratio		
2.1.2 ยาว	Ratio		
2.2 ปิ้งอาหาร			
2.2.1 กว้าง	Ratio		
2.2.2 ยาว	Ratio		
2.3 ล้าง			
2.3.1 กว้าง	Ratio		
2.3.2 ยาว	Ratio		
3. ตำแหน่งที่ตั้งครัว	Nominal		
4. รูปแบบครัวที่ใช้งาน	Nominal		

กำหนดให้ ด้านยาว หมายถึง หน้ากว้างของพื้นที่ทำกิจกรรม
ด้านกว้าง หมายถึง พื้นที่ไปทางด้านหลังผู้ใช้งาน

ตารางที่ 3.3

ตัวแปรการวิจัย-ระยะความห่างของอุปกรณ์หลัก

ตัวแปร	ระดับการวัด	ตัวชี้วัด	วิธีการวัด
ระยะทาง ความห่างของอุปกรณ์หลัก			
1. เตา กับ อ่างล้างจาน	Ratio	ความพึงพอใจ ในการใช้งาน ครัวของ ผู้สูงอายุ	สังเกต สัมภาษณ์
2. อ่างล้างจาน กับ ตู้เย็น	Ratio		
3. ตู้เย็น กับ เตา	Ratio		
4. จุดเตรียมอาหาร กับ อ่างล้างจาน	Ratio		
5. จุดเตรียมอาหาร กับ ตู้เย็น	Ratio		
6. จุดเตรียมอาหาร กับ เตา	Ratio		

ในบทความนี้กำหนดอุปกรณ์หลัก คือ เตาแก๊ส อ่างล้างจาน ตู้เย็น และจุดเตรียมอาหาร

ตารางที่ 3.4

ตัวแปรการวิจัย-แสงสว่าง

ตัวแปร	ระดับการวัด	ตัวชี้วัด	วิธีการวัด
แสงสว่าง			
1. แสงที่ได้จากหน้าต่าง		ความพึงพอใจ ในการใช้งาน ครัวของ ผู้สูงอายุ	สังเกต สัมภาษณ์
1.1 การใช้งาน	Nominal		
2. แสงที่ได้จากช่องแสง			
2.1 การใช้งาน	Nominal		
3. แสงที่ได้จากไฟประดิษฐ์			
3.1 รูปแบบ	Nominal		
3.2 สีของไฟ	Nominal		

2) ตัวแปรด้านลักษณะพฤติกรรม

ตารางที่ 3.5

ตัวแปรการวิจัย-การใช้เครื่องใช้และเฟอร์นิเจอร์ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม

ตัวแปร	ระดับการวัด	ตัวชี้วัด	วิธีการวัด
การใช้เครื่องใช้และเฟอร์นิเจอร์ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม การเตรียม ,การปรุง,การล้าง,การเก็บ			
1. การใช้เครื่องใช้			
1.1 การใช้ปลั๊กไฟ(ความสูง)	Ratio		
1.2 การใช้สวิตช์ไฟ(ความสูง)	Ratio		
1.3 การใช้ครก(วิธีการใช้งาน)	Nominal		
1.4 ตำแหน่งที่เก็บและการวางชุดเครื่องปรุง			
1.4.1 ความสูง	Ratio		
1.4.2 ตำแหน่ง	Nominal		
1.5 ตำแหน่งที่เก็บและการวางไมโครเวฟ			
1.5.1 ความสูง	Ratio		
1.5.2 ตำแหน่ง	Nominal		
1.6 ตำแหน่งที่เก็บและการวางเตาอบ			
1.6.1 ความสูง	Ratio		
1.6.2 ตำแหน่ง	Nominal		
1.7 ตำแหน่งที่เก็บและการวางที่ปั่นขนมปัง	ระดับการวัด		
1.7.1 ความสูง	Ratio		
1.7.2 ตำแหน่ง	Nominal		
1.8 ตำแหน่งที่เก็บและการวางหม้อหุงข้าว			
1.8.1 ความสูง	Ratio		
1.8.2 ตำแหน่ง	Nominal		
1.9 ตำแหน่งที่เก็บและการวางกระทิกน้ำร้อน			
1.9.1 ความสูง	Ratio		
1.9.2 ตำแหน่ง	Nominal		
2. การใช้งานเฟอร์นิเจอร์และอุปกรณ์หลัก			
2.1 ก๊อกน้ำ	Nominal		
2.2 พื้นที่ข้างอ่างล้างจาน(หน้ากว้าง)	Ratio		

ความพึง
พอใจในการ
ใช้งานครัว
ของผู้สูงอายุ

สังเกต
สัมภาษณ์

2.3 ขนาดอ่างล้างจาน		ความพึงพอใจในการใช้งานครัวของผู้สูงอายุ	สังเกตสัมภาษณ์
2.3.1 ความยาว(หน้ากว้าง)	Ratio		
2.3.2 ความกว้าง	Ratio		
2.4 ความลึกเคาน์เตอร์(จากผนัง)	Ratio		
2.5 ความสูงเคาน์เตอร์	Ratio		
2.6 ตะขอเหนื่อเคาน์เตอร์(จากพื้น)	Ratio		
2.7 แผงวางของเหนือเคาน์เตอร์	Ratio		
2.8 การเซาะขอบด้านล่างเคาน์เตอร์	Nominal		
2.9 พื้นที่ข้างเตาแก๊ส(หน้ากว้าง)	Ratio		
2.10 ขนาดเตาแก๊ส			
2.10.1 ความยาว(หน้ากว้าง-เตาคู่)	Ratio		
2.11 ตู้เก็บของ (ด้านบน)			
2.11.1 พื้น-ฐานตู้	Ratio		
2.11.2 การเปิด	Nominal		
2.12 ตู้เก็บของ (ด้านล่าง)			
2.12.1 พื้น-ขอบบนเคาน์เตอร์	Ratio		
2.12.2 การเปิด	Nominal		
2.13 พื้นที่ข้างตู้เย็น	Ratio		
2.14 ขนาดตู้เย็น	Ratio		

ตารางที่ 3.6

ตัวแปรการวิจัย-การลำดับพฤติกรรม

ตัวแปร	ระดับการวัด	ตัวชี้วัด	วิธีการวัด
ลำดับพฤติกรรม		พฤติกรรมที่ซ้ำกันที่ เกิดขึ้นจาก พฤติกรรม ของผู้สูงอายุ	สังเกต สัมภาษณ์
1 เตรียมอาหาร			
1.1 ลำดับพฤติกรรม	Nominal		
2. ปรงอาหาร			
2.1 ลำดับพฤติกรรม	Nominal		
3. ล้าง			
3.1 ลำดับพฤติกรรม	Nominal		
4. เก็บ			

4.1 ลำดับพฤติกรรม	Nominal		
-------------------	---------	--	--

3) ตัวแปรด้านลักษณะทางสังคม

ตาราง 3.7

ตารางตัวแปรการวิจัย-ข้อมูลทั่วไป

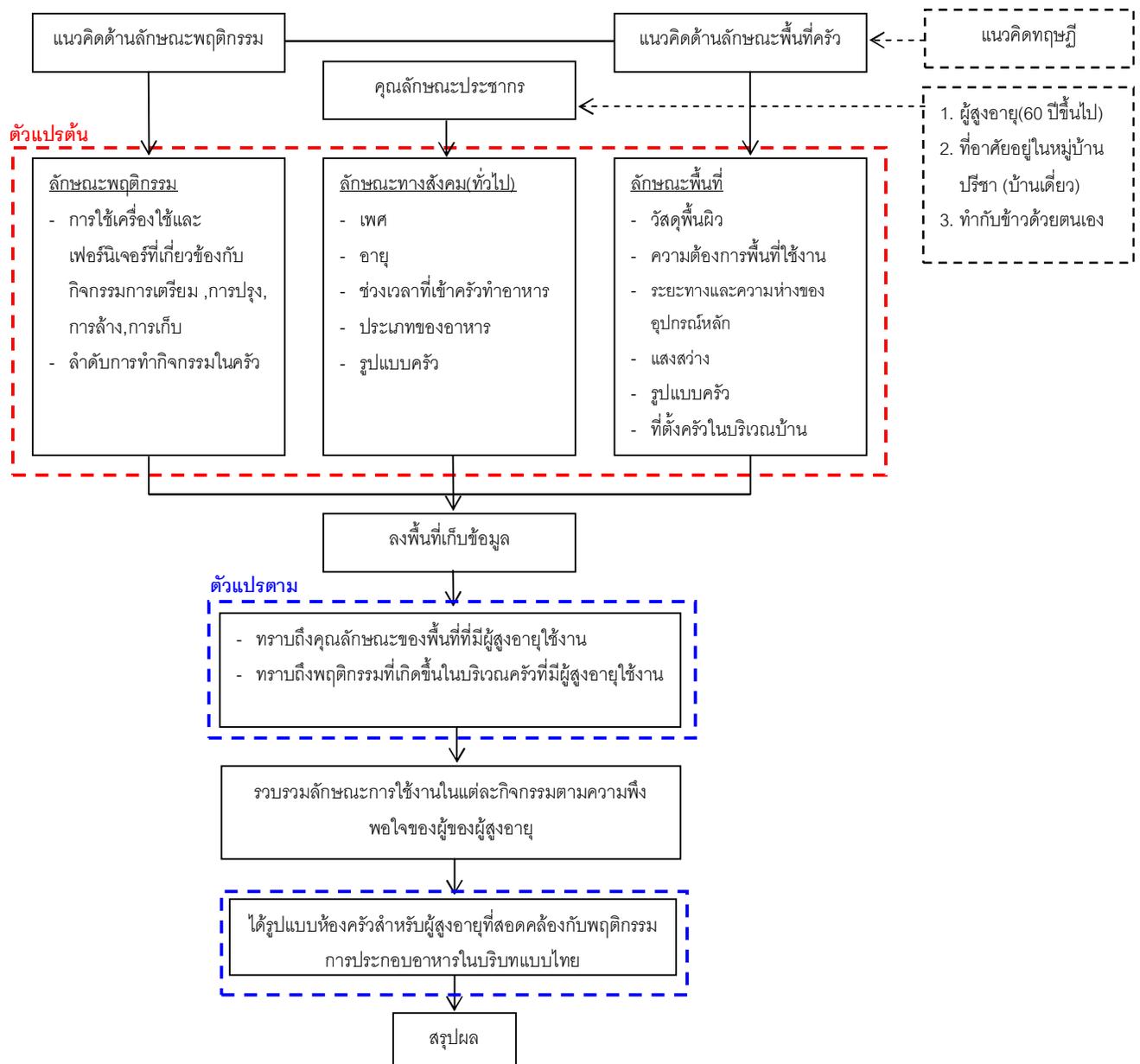
ตัวแปร	ตัวชี้วัด	วิธีการวัด
ข้อมูลทั่วไป		
1. เพศ		
1.1ชาย		
1.2หญิง		
2. อายุ		
2.1 60-69		
2.2 70-79		
2.3 80 ปีขึ้นไป		
3. น้าหนัก	-	การสัมภาษณ์
4. ส่วนสูง		
5. ช่วงเวลาที่เข้าครัว		
5.1 เช้า		
5.2 กลางวัน		
5.3 เย็น		
5.4 เช้า.เย็น		
5.5 เช้า.กลางวัน.เย็น		

3.5.1 การเชื่อมโยงตัวแปร

การเชื่อมโยงตัวแปรการวิจัยระหว่างลักษณะพื้นที่ พฤติกรรมในครัว และรูปแบบของห้องครัวสำหรับผู้สูงอายุที่สอดคล้องกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ภาพที่ 3.2

การเชื่อมโยงตัวแปรการวิจัยกับแนวคิดทฤษฎี

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจที่มีต่อลักษณะพื้นที่ทางกายภาพ และความพึงพอใจที่มีต่อลักษณะการใช้งานโดยใช้ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด โดยจะเลือกใช้เกณฑ์ความพึงพอใจในระดับมาก - มากที่สุด และนำไปวิเคราะห์ร่วมกับลักษณะทางกายภาพและการใช้งานในเรื่องนั้น ๆ และการลำดับพฤติกรรม แล้วจึงนำผลมาใช้ในการจัดวางเป็นผังเครื่องเรือนและแบบทางสถาปัตยกรรม และสามารถแบ่งเกณฑ์ในการเลือกได้เป็นระดับดังนี้

4.51 – 5.00	มากที่สุด
3.51 – 4.50	มาก
2.51 – 3.50	ปานกลาง
1.51 – 2.50	น้อย
0.51 – 1.50	น้อยที่สุด